

Освещены проблемы размежевания расходов на содержание и улучшение основных средств аграрных предприятий. Даны предложения относительно усовершенствования методического и организационного обеспечения учета расходов на содержание и улучшение основных средств сельскохозяйственных предприятий.

Problems of delimitation of charges on the maintenance and improvement of the basic means of the agrarian enterprises are shined. Offers concerning improvement of methodical and organizational maintenance of the account of charges on the maintenance and improvement of the basic means of the agricultural enterprises are given.

УДК 657

І.Д. Лазаришина, Н.Д. Погребняк, Д. Кузіна

Національний університет водного господарства та природокористування, м.Рівне

Моделювання впливу теорій управління на організаційно-методологічні засади в обліку та економічному аналізі

У статті досліджено моделі впливу шкіл управління на організацію та методологію бухгалтерського обліку та економічного аналізу. Наведено характеристику впливів.
економічний аналіз, школи, бухгалтерський облік, управління.

Відповідно до своїх потреб і можливостей суб'єкти управління формують запити щодо обліково-аналітичного забезпечення. Тобто за практичним підходом саме виконавці управлінських функцій визначають, яка економічна інформація за кількісними та якісними параметрами повинна надаватись підсистемами бухгалтерського обліку та економічного аналізу.

За методом аналогії у наукових підходах визначальним чинником появи та розвитку тих чи інших організаційно-методологічних підходів в обліку та в економічному аналізі є існування та еволюція відповідних шкіл управління.

Це питання у вітчизняній та зарубіжній економічній літературі не розглядалось, хоча, на наш погляд, є актуальним для встановлення тенденцій подальшого розвитку теорії та методології економічного аналізу за системним підходом.

Тому у статті буде досліджено інформаційно-структурні взаємозв'язки та взаємозалежності основних типів шкіл управління (з урахуванням історичного підходу) та концептуальних підходів у системах бухгалтерського обліку та економічного аналізу.

Розглянемо, які саме теоретико-методологічні підходи сформувалися в економічному аналізі внаслідок впливу шкіл управління та бухгалтерського обліку.

Результатом еволюції та удосконалення наукових підходів до управління у XX столітті стала поява та розробка багатьох вчень – шкіл управління. До їх числа дослідники історії менеджменту О.С.Віханський та А.І.Наумов відносять: наукове управління; школу людських відносин; біхевіористське вчення; теорію „Х” та теорію „У”; організаційні теорії; концепцію управління за цілями; ситуаційні теорії управління; системні концепції менеджменту; теорію „Z” [1].

Американські вчені М.Х.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоурі [2] вважають, що існує чотири школи управління:

- а) школа наукового управління;
- б) класична (адміністративна) школа в управлінні;
- в) школа психології та людських стосунків;
- г) школа науки управління (кількісна).

Російський економіст І.І.Семенова [3, с.27] вважає, що для сучасного етапу розвитку науки і практики управління, характерного бурхливим розвитком малого, середнього та великого бізнесу, а також прискоренням науково-технічного прогресу, притаманними є три основних підходи до управління: процесний; системний; ситуаційний.

Відповідно до процесного підходу всі функції управління слід вважати взаємопов'язаними. В основі системного підходу знаходиться спосіб мислення зацікавлених сторін щодо вирішення управлінських проблем, пов'язаних зі станом та ефективним використанням ресурсів під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Ситуаційний підхід, з одного боку, також є способом мислення стосовно управління, а з іншого – передбачає використання процесного підходу до кожної господарської ситуації.

Кожний з підходів щодо управління, сформульованих науковцями, обумовлює беззаперечний вплив на розвиток теорії та методології, появу нових та удосконалення існуючих методик економічного аналізу як елементів загальної системи управління.

У зв'язку з тим, що за процесним підходом всі функції управління є взаємопов'язаними, чітко не розмежованими, спостерігається делегування або реалізація окремих процесів, прийомів, операцій, процедур, традиційно характерних для одних функцій, іншими. Наприклад, в обліку та контролі часто застосовується аналітичний прийом порівняння.

Наслідком кожного з підходів стало зростання уваги до якісних характеристик корисності економічної інформації, що обслуговує потреби системи управління та її елементів. Однак, відслідковуючи причинно-наслідкову (функціональну та стохастичну) залежність напрямків та особливостей розвитку методології та організації економічного аналізу від еволюції підходів до управління, доцільно використовувати більш систематизовані концепції.

Співставлення наведеного переліку підходів, класифікації шкіл менеджменту О.С. Віханського, А.І. Наумова, М.Х. Мескона, М.Альберта, Ф. Хедоурі, І.І.Семенової з концептуальними підходами до бухгалтерського обліку та економічного аналізу у кінці ХХ та на початку ХХІ століття дозволяє виокремити пріоритетні потреби системи управління та можливості їх реалізації через підсистеми бухгалтерського обліку та економічного аналізу (Рисунок 1 та Рисунок 2).

Як видно з Рисунку 1, історично обумовленими підходами, що формували витоки науки „економічний аналіз” були: школа наукового управління та класична (адміністративна) школа, які різносторонньо описували закономірності управління виробничими процесами, організацією виробництва та праці в умовах експлуатації найманих працівників.

Науково-технічна революція, подальше вдосконалення трудових відносин, застосування економіко-математичних методів для формалізованого опису процесів, явищ, операцій, пов'язаних з управлінням, мали наслідком появу багатьох нових теорій, концепцій, моделей, доктрин, які узагальнено зображено на Рисунку 2.

Як видно з Рисунку 2, сучасний етап розвитку теорії управління пов'язаний з існуванням: школи психології та людських стосунків; школи наук про поведінку; школи науки управління. Використання теоретичних надбань кожної з цих шкіл зумовило виокремлення: біхевіористичного, соціологічного, системного, ситуаційного та процесного наукових підходів в обліку та економічному аналізі як інформаційних підсистем системи управління.

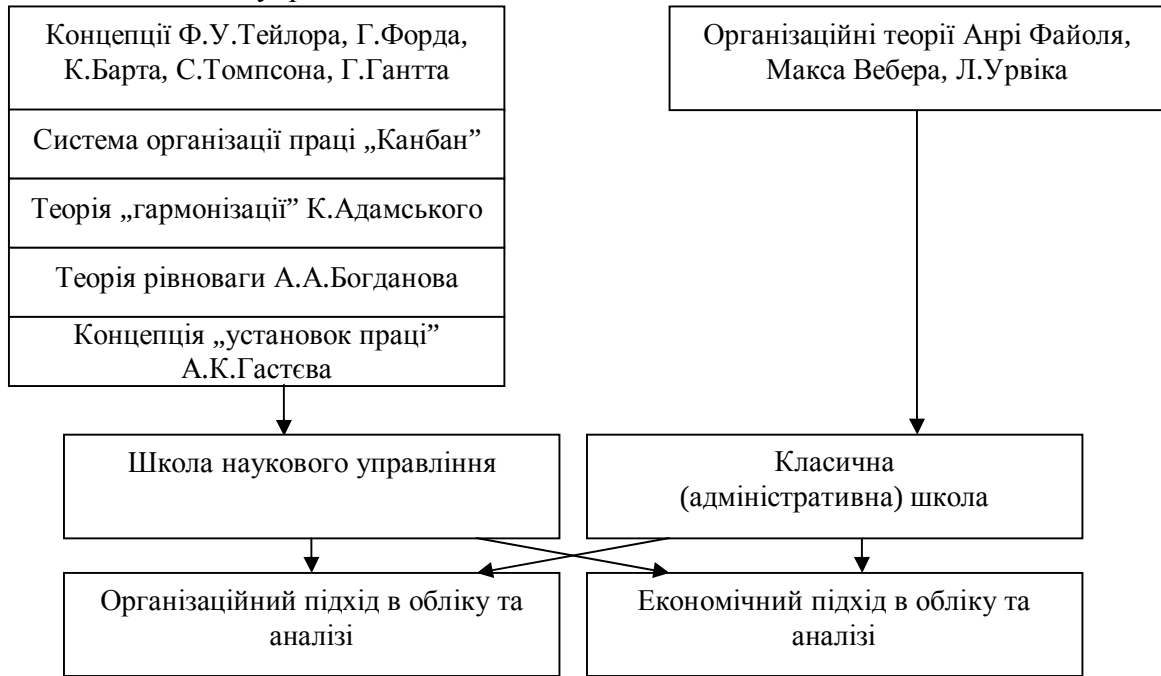


Рис. 1 - Модель впливу ранніх теорій управління на концептуальні підходи в обліку та економічному аналізі

Системні, ситуаційні та процесні концепції менеджменту узагальнені представниками школи науки управління (кількісної школи), сформованої на початку 50 – х років XX століття. Дослідження вчених [3, с. 127] показали, що у концепціях цієї школи, які ефективно застосовуються і зараз, слід виділяти два основних напрямки:

1) виробництво розглядається як „соціальна система” з використанням системного, процесного та ситуаційного підходів;

2) дослідження проблем управління на основі системного аналізу та використання кібернетичного підходу, включаючи застосування математичних методів та електронно-обчислювальної техніки.

Процесний підхід, за визначенням М.Х.Мескона, М.Альберта, Ф.Хедоурі [2, с.692], – це підхід, що базується на концепції, згідно з якою управління – це безперервна серія взаємопов'язаних дій або функцій. Кореспондуючий вплив цього підходу на економічний аналіз проявляється у вигляді методики аналізу грошових потоків та потоків фондів (за визначенням американських вчених). Також безперечним є вплив процесного підходу на удосконалення організації економічного аналізу з огляду на необхідність забезпечення поточних та стратегічних потреб суб'єктів господарювання.

Як свідчать проведені дослідження, у економічному аналізі не надається необхідна увага організаційному підходу як наслідку впливу школи наукового управління. Хоча уможливити реалізацію ефективного системного, процесного та ситуаційного управління реально лише за умови високої організаційної культури

суб'єктів господарювання. Отже, враховуючи потреби сучасного менеджменту, необхідно розглядати у складі пріоритетних концептуальних підходів у обліку та економічному аналізі й організаційного, оскільки система управління логічно потребує його.

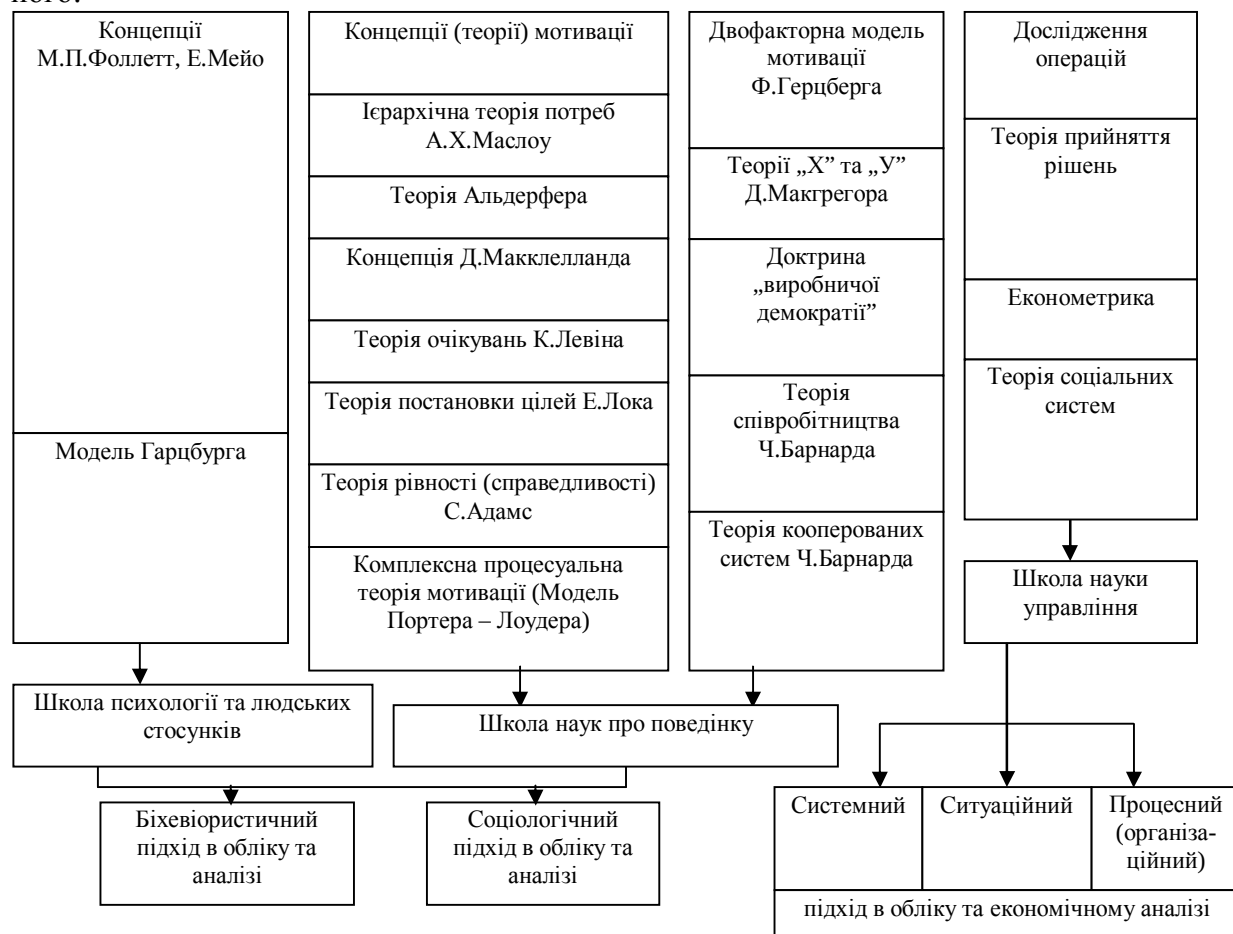


Рисунок 2 - Модель впливу сучасних теорій управління на концептуальні підходи в обліку та економічному аналізі

Школа біхевіоризму в управлінні (започаткована в кінці XIX – на початку XX століття) зумовила біхевіористичний підхід до бухгалтерського обліку та економічного аналізу.

Школи людських стосунків та психології, теорії „Х”, „У” та „Z” (започатковані у 20 – 30 рр. XX століття) вирішували назрілі управлінські проблеми з точки зору міжособистісних стосунків і групової поведінки. Також вони забезпечили появу та розвиток біхевіористичного та соціологічного підходів в аналізі.

Концепція управління як соціотехнічної системи (започаткована у 30-х – 40-х рр. XX століття) також мала наслідком розробку соціологічного підходу в економічному аналізі.

Ситуаційні теорії управління (початок розробки відноситься до кінця 60-х років XX століття) мали безпосередній вплив на виникнення ситуаційного підходу до економічного аналізу, стали першопричиною появи такого виду економічного аналізу як ситуаційний, хоча методично він практично не забезпечений.

Остання (за часом створення) школа науки управління, як видно з рис. 2., узагальнює економічний, організаційний, соціологічний та біхевіористичний підходи у

три багатофункціональні та інформаційно більш досконалі підходи: ситуаційний, системний та процесний. Вони, у свою чергу, вимагають зміщення пріоритетів в сторону підвищення ефективності інформаційного забезпечення через дотримання якісних характеристик корисності економічної інформації та реалізації відповідних форм організації економічного аналізу.

Ключовою в економічному аналізі залишається традиційна концепція „раціонального прийняття рішень”, яка зумовлює необхідність використання аналітичної інформації з заданими якісними характеристиками корисності.

Отже, для забезпечення логіки наукових досліджень, можливих тенденцій розвитку економічного аналізу як науки необхідно обов’язково враховувати потреби теорії та практики управління. Таким підходом досягається значне зростання рівня системності в удосконаленні теорії та практики економічного аналізу.

Список літератури

- 1 Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент: человек, стратегия, организация, процесс. – М.: МГУ, 1995.
- 2 Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента : Пер. с англ. – М.: Дело, 1996. – 704 с.
- 3 Семенова И.И. История менеджмента: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 1999. – 222

В статье исследованы модели влияния школ управления на организацию и методологию бухгалтерского учета и экономического анализа. Охарактеризовано содержания влияния.

The article dedicated to the models of the influence of the management' schools to the organization and methodology of accounting and economic analysis. The characteristic of the influences are proposed.

УДК 336.146:657.6

Л.А. Лахтіонова, доц., канд. екон. наук

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Застосування фінансового аналізу в управлінні ризиками інвестиційної діяльності

Розглянуто місце та роль фінансового аналізу в управлінні ризиками інвестиційної діяльності, запропоновані групи фінансових показників при оцінці інвестиційної привабливості суб’єктів господарювання з метою зниження та запобігання інвестиційного ризику.

фінансовий аналіз, фінансовий ризик, інвестиційний ризик, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, фінансова стійкість, ліквідність, рентабельність, оборотність, необоротні активи, оборотні активи, власні джерела, позикові джерела, прибуток

З переходом України до ринкових умов господарювання актуальними постають питання інвестування коштів в розвиток економіки нашої держави. Відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку діяльність суб’єктів господарювання поділяється на наступні види: звичайна (основна операційна, інша операційна, фінансова та інвестиційна) та надзвичайна. Звичайна діяльність - це будь-яка діяльність